

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.9, november 2016

Indledningen er redigeret af Klaus Nielsen og Vibeke A. Pedersen

Tilsyn ved ph.d. Rasmus Glenthøj

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredegørelse og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2025

Indledning til

“Gisselfeld. (Søvbryllups-Dagen den 30te
November.)”,
“Fødselsdagen (paa Gisselfeld, 11te Junii).”
og
“Af Danneskjolds-Drapen. (Et Brud-
Stykke.)”

ved Christian Alenkjær Frandsen

Indhold

- 1 Grundtvig og Gisselfeld
- 2 “Gisselfeld”
 - 2.1 Anledning
- 3 “Fødselsdagen”
 - 3.1 Anledning
 - 3.2 Forsete
- 4 “Af Danneskjolds-Drapen”
 - 4.1 Anledning og bibliografisk kontekst
 - 4.2 Poetisk dunkelhed
 - 4.3 Første del
 - 4.4 Anden del
 - 4.5 Tredje del
 - 4.5.1 Skjaldens spådom
 - 4.5.2 Kongesønnen
 - 4.5.3 Norge
- 5 Skandinavisme
- 6 Anvendt litteratur

1 Grundtvig og Gisselfeld

Lensgreve Christian Conrad Sophus Danneskiold-Samsøe var en af Grundtvigs mæcener. Fra 1811 og frem til sin død i 1823 understøttede han Grundtvig økonomisk (Lundgreen-Nielsen 1980a, s. 858 og s. 927; Nielsen 1961, s. 10). Grevskabet havde to hovedsæder: Gisselfeld Gods på Midtsjælland og Brattingsborg på Samsø.

Kontakten mellem Grundtvig og Danneskiold-Samsøe var efter alt at dømme kommet i stand med Gisselfelds sognepræst og Grundtvigs svoger, Poul Egede Glahn, som mellemmand (Nielsen 1961, s. 10 f.). Derudover havde Grundtvig i årene 1811-1813 en tæt kontakt til Danneskiold-Samsøe, da greven også var amtmand i Præstø amt, hvorfor Grundtvig som kapellan i Udby ofte måtte henvende sig til ham angående egnens sociale problemer. Via denne forbindelse erfarede Grundtvig, at greven tog initiativ til at åbne sine kornlagre for egnens fattige, så de kunne købe korn billigt før og under statsbankerotten i 1813 (Nielsen 1961, s. 31-34). I 1810 betalte greven desuden for, at Suså blev opgravet, så transporten af tømmer fra Sorø til Næstved blev nemmere. Da "den Danneskioldske Canal" stod færdig i 1812 og blev besejlet for første gang, var der ombord på skibet en stor mængde brænde, som Danneskiold-Samsøe forærede til de fattige i Næstved (Rasmussen 1868, s. 285). Grevens investering i en forbedring af vandvejen mellem Sorø og Næstved gjorde et stort indtryk på Grundtvig, og Jens A. Nielsen anfører denne godgørende gerning som en årsag til, at Grundtvig i 1812 dedicerede sin bog *Kort Begreb af Verdens Krønike i Sammenhæng* til greven med et digt (Nielsen 1961, s. 36). Ud over Danneskiold-Samsøes engagement i landbefolkningens ve og vel satte Grundtvig også pris på grevens interesse for danmarkshistorie og nordisk mytologi. Greven var fra start af en økonomisk støtte for Grundtvigs oversættelser af Saxo og Snorre, der blev påbegyndt i 1815 (Nielsen 1961, s. 51).

Grundtvig var en yndet mand på Gisselfeld og besøgte ofte godset. Dette skyldtes ikke kun, at Grundtvig var vellidt af greven – også grevinden, Johanne Henriette Valentine Danneskiold-Samsøe, havde et nært forhold til ham. Da Grundtvig blev gift i 1818, betalte greveparret ikke alene for brylluppet, grevinden stod også for at arrangere det (Nielsen 1961, s. 50).

Fra 1812 til 1828 blev der i alt trykt tre digte af Grundtvig, som handler om Danneskiold-Samsøe, og et, der var henvendt til greveparret. I det følgende vil tre af disse i alt fire trykte digte blive behandlet. Det fjerde trykte digt, som ikke behandles her, er Grundtvigs dedikationsdigt fra 1812 i *Kort Begreb af Verdens Krønike i Sammenhæng* (s. iv-viii). Grundtvig skrev desuden dedikationsdigte i de eksemplarer af Saxo- og Snorre-oversættelserne, han sendte til greven i 1819 og til grevinden i 1818 og 1823. Disse er optrykt i og behandlet af Nielsen i hans artikel "Grundtvig og Gisselfeld. Hans forhold til sin velynder grev C.C.S. Danneskiold-Samsøe. I-II" (1961, s. 52-55 og s. 72-74).

I to af de trykte digte, "Fødselsdagen (paa Gisselfeld, 11te Junii)" fra 1823 og "Af

Danneskjolds-Drapen. (Et Brud-Stykke.)” fra 1828, bruger Grundtvig adelsslægten Danneskiold-Samsøes våbenskjold som afsæt for sin poetiske billedverden. Våbenskjoldet består af to skjolde, et større og et mindre, hvor det store skjold omkranser det mindre. I det lille skjold ses to gyldne, kronede løver, der er placeret i henholdsvis øverste og nederste del af skjoldet. I det store skjold ses i diagonalfelter to svømmende svaner, der både har krone på hovedet og om halsen. Oven på det store skjold er der placeret en stor krone, hvori en gylden leopard sidder med seks dannebrogssfaner, tre i hver forpote. Det store skjold er i venstre side flankeret af en gylden løve, der er iført en hjelm med syv fjer. I højre side er skjoldet flankeret af en elefant (Thiset & Wittrup 1904, s. 63).

2 “Gisselfeld”

2.1 Anledning

Digtet “Gisselfeld. (Sølvbryllups-Dagen den 30te November)” blev trykt i *Nyeste Skilderie af København*, den 2. december 1820.

På greveparrets sølvbryllupsdag, den 30. november 1820, var de ikke at finde på Gisselfeld. De tilbragte dagene på Augustenborg, hvor de fejrede, at deres datter, Louise Sophie Danneskiold-Samsøe, var blevet gift med hertug Christian Carl Frederik August den 18. september (Nielsen 1961, s. 56 f.). Grundtvig havde egentlig tænkt sig, at greveparret skulle have læst digtet på sølvbryllupsdagen, men af uvisse årsager kom Glahn, der skulle stå for forsendelsen af digtet til Augustenborg, til at sende det for sent. At greveparret ikke kom til at læse det på selve mærkedagen, ærgrede Grundtvig (Nielsen 1961, s. 57).

Greveparrets fravær fra Gisselfeld på sølvbryllupsdagen danner ramme om digtet. Grundtvig er, på godsets vegne trist over at det på sølvbryllupsdagen er ladet alene tilbage. Derfor vil han give det “Røst og Vinger”, så det sammen med ham selv kan flyve til Augustenborg og besynge greveparret (strofe 7 og 9). Når det er nået frem, vil synet af godset få de gode minder til at dukke op i greveparrets hukommelse, og deres kinder vil gløde af glæde (strofe 10 og 11). Digtet er ligeså meget en hyldest til selve godset Gisselfeld som en lykønskning til greveparret.

3 “Fødselsdagen”

3.1 Anledning

Digtet “Fødselsdagen (paa Gisselfeld, 11te Junii)” blev trykt i *Nyeste Skilderie af København*, den 14. juni 1823.

Fem dage før sin 49-års fødselsdag, den 6. juni 1823, døde Danneskiold-Samsøe. Greven blev begravet i den gravlund ved Gisselfeld, kaldet “Sophies Have”, som greveparret selv havde ladet opføre. Grundtvigs digt blev trykt på bisættelsesdagen (Lundgreen-Nielsen 1980b, s. 34). Digtets handling er sat til den 11. juni 1823, hvor greven lå *lit de parade* på Gisselfeld. I de første fire strofer nærmer digteren sig Gisselfeld for at ønske greven tillykke med fødselsdagen, men han undrer sig over, at

godset er mørklagt, og han overvejer derefter, om han er gået forkert. I strofe 4 bliver digteren dog klar over, at det *er* Gisselfeld, han er kommet til. Fra strofe 5 til 7 overvejer digteren, om den dystre stemning kan skyldes, at et årtusinde er gået, og at Gisselfeld ikke længere er beboet af Danneskiold-Samsøe, hvilket vil sige, at digteren heller ikke længere er en kendt person på godset (strofe 10-11).

I strofe 14 får digteren en rædselsvækkende idé: Hvad nu, hvis det er en turse, der har bosat sig i godsets tårn og forhekset Gisselfeld? Digtets dystre stemning vender i strofe 17. Danneskiold-Samsøes enke er nu trådt frem og er på vej ned til gravlunden med sine døtre. Digteren vil ikke følge med dem (strofe 19). Da enkegrevinden vender tilbage, har hun forliget sig med grevens død, idet hun har erkendt, at det kun er kroppen, der er forgængelig – ånden er derimod evig (strofe 20). Fra strofe 22 og frem stopper digtets handling, og i de næste fire strofer fremhæver digteren Danneskiold-Samsøes evner som forligsmand og forsøger at trøste sig ved tanken om, at grevens ånd vil leve videre i de næste adelige slægtsled. Derpå følger en skillestreg, hvorefter digteren i strofe 26 afviser, at den mytologiske tolkning, han hidtil i digtet har skrevet Danneskiold-Samsøes død ind i, kan læge savnet af den afdøde greve – hverken for ham selv eller grevens efterladte (Lundgreen-Nielsen 1980b, s. 43). Igennem digtet sammenlignes greven med Forsete, Gisselfeld med Glitner og grevinden med Freya.

Ifølge Flemming Lundgreen-Nielsen nægter digtet at “anerkende, ja at udsige budskabet om grevens død” (Lundgreen-Nielsen 1980b, s. 43). Først henimod slutningen får man som læser oplyst den hændelse, digtet kredser om, nemlig at Danneskiold-Samsøe er død (strofe 26). At der skulle gå noget tid, inden Grundtvig kunne se sin mæcen og gode vens død i øjnene, blev tydeligere, da Grundtvig genudgav digtet i 1838 i *Nordiske Smaadigte*. Her er grevens død placeret anderledes direkte i digtets forgrund, idet Grundtvig har ændret titlen til “Ved Grev Danneskiolds Død (paa hans Fødselsdag 11te Juni.)” (Grundtvig 1838, s. 270-277).

3.2 Forsete

Fra begyndelse til slutning i digtet bliver Danneskiold-Samsøe sammenlignet med Forsete, der er asernes forligsmand. Han kendes stort set kun fra den strofe fra *Den Ældre Edda*, Grundtvig citerer i begyndelsen af digtet (Lundgreen-Nielsen 1980b, s. 40 og s. 58). Grundtvig sammenlignede greven med Forsete, fordi greven i sit virke som amtmænd skulle have været særdeles god til at forlige stridende parter. Da Grundtvig i anden halvdel af 1823 arbejdede på en beskrivelse af Danneskiold-Samsøes liv på prosa, kaldet “Blik paa Grev Danneskiolds Liv”, der skulle have været trykt, men aldrig blev det, kom han ind på grevens gode forligsevner (Nielsen 1962, s. 7 og s. 21). I sit utrykte manuskript gengav Grundtvig en anekdote, hvor grevens sociale begavelse og forsonlige væsen kom til udtryk:

Hvorlænge er det vel siden, du kyssede din Kone, sagde Greven til en Bonde-Mand, som, mest af Frygt for Konen, ei vilde forlige en i Grunden ubetydelig Sag, og da Bonden svarede: ja, det er rigtig nok længe siden, svarede Greven: nu, saa lad det være Første, du gør, naar du kommer hjem, saa skal du see, hun glemmer at skiænde (se fasc. 176 nr. 6 i Grundtvig-arkivet; citeret i Nielsen 1962, s. 21).

Også grevinden bliver i digtet tolket ind i en mytologisk sammenhæng. I strofe 21

sammenlignes hun med Freya. Her står samtidig, at hun “græder Guld”, hvilket er en henvisning til historien om Freya, som i sin søgen efter sin forsvundne Od, græder guldtårer (Snorri 2012, s. 61).

4 “Af Danneskjolds-Drapen”

4.1 Anledning og bibliografisk kontekst

Digtet “Af Danneskjolds-Drapen. (Et Brud-Stykke.)” blev trykt i *Scandinavisk Nytaarsgave for Aaret 1828*, der udkom i København.

Som det fremgår af titlen, er digtet et brudstykke af et større mindedigt over Danneskiold-Samsøe. Det var blevet skrevet i efteråret 1824, men ikke trykt i Grundtvigs levetid. På manuskriptets første blad er det store mindedigt kaldt “Gisselfeld eller Grev Danneskjolds Eftermæle paa Rim” (se fasc. 388 nr. 94 i Grundtvig-arkivet). Det udkom i bind 5 af *Poetiske Skrifter* (Grundtvig 1883, s. 318-357). Mindedigtet er formet som en samtale mellem en skjald, havfruer, en fugl (der henimod digtets slutning viser sig at være Nornegæst) og Saga. Digtet begynder med en længere bekendtgørelse fra skjaldens side, hvor han meddeler fuglen, at dens velynder er død, og at den nu må flyve bort fra bøgen, der er gået ud (Grundtvig 1883, s. 318-325). Han siger til fuglen, at den skal flyve op til de norske fjelde, nærmere bestemt Fosdalen. Herefter bekendtgør skjalden over for de små bøge og havfruerne, at de ikke længere har hjemme ved Sjællands kyst, men ligeledes må tage med ham op til Fosdalen, hvor de vil finde et nyt hjem. De små bøge og havfruerne er nemlig nu kommet under skjaldens varetægt, fordi den store bøg, Danneskiold-Samsøe, ikke længere kan beskytte dem, og havfruernes mor gik bort af sorg, da englænderne i 1807 beslaglagde den danske flåde (Nielsen 1962, s. 37 og s. 45). Efter skjalden er færdig med sin bekendtgørelse, tager havfruerne ordet beder skjalden genoverveje sit eksil til Norge. De forklarer ham, at vinteren i de norske fjelde er for lang til, at de ville kunne overleve deroppe, fordi de endnu kun er spæde. De beder ham om en grund til at blive tilbage på Sjælland (Grundtvig 1883, s. 325 f.). Han anfører, at han mangler at binde en “Krand om Høien under Gisselfeld”, som er grevens gravsted i gravlunden “Sophies Have” (se fasc. 388 nr. 94 i Grundtvig-arkivet; Grundtvig 1883, s. 326). Denne mindekrans består af i alt tre større passager i digtet, hvor skjalden tegner grevens eftermæle. Disse tre passager var det, som Grundtvig udgav i 1828 under titlen “Af Danneskjolds-Drapen. (Et Brud-Stykke.)”. I trykket er digtets tre dele markeret ved skillestreger.

4.2 Poetisk dunkelhed

I en brevveksling mellem Grundtvig og B.S. Ingemann fra 1824 skriver Ingemann til Grundtvig angående digtet “Sigerstæd. (Af Axels Drape.)”, at han bliver nødt til at “binde Vingerne” på sit digt ellers får “Godtfolk” svært ved at følge med (Grundtvig & Ingemann 1882, s. 45). Ingemann omtaler det som en hest, der har fået vinger. Grundtvig svarer, at han enten helt må glemme sit poetiske sprog eller lade det være, som det er, “dunkelt, knudret og tit skurrende” (Grundtvig & Ingemann 1882, s. 49). Grundtvig forsvarede desuden sin poetiske stil med, at den begejstrer ham. Lidt senere

kommer Grundtvig ind på konkrete poetiske tekster, hvor han begejstret har ladet pennen få frit løb. Her nævner han det store mindedigt over Danneskiold-Samsøe:

Saaledes er det ogsaa med Axels Drape og med et Rim til Grev Danneskjolds Ihukommelse, som jeg har længe syslet med: vil jeg lade det gaa i sine egne Klæder og i sin egen Tummerumme, op og ned, fra Fjæld til Fjæld som Gensen, og lukt over Havet som Slejpner, da gaar det, saa Hjærtet hopper mig i Livet (Grundtvig & Ingemann 1882, s. 49).

Her kan man se, at Grundtvig tager hestemetaforikken op fra Ingemann. Ifølge Nielsen fremstår "Gisselfeld eller Grev Danneskjolds Eftermæle paa Rim" umiddelbart som et dunkelt digt. Udviser man dog en vis tålmodighed over for denne dunkelhed, vil det storladne og livfulde tone frem (Nielsen 1962, s. 32).

4.3 Første del

Grundtvigs prosabeskrivelse over Danneskiold-Samsøes liv, "Blik på Grev Danneskiolds Liv", blev aldrig trykt. Dog går det overordnede billede, Grundtvig tegner af greven, igen i første del af digtet. Grundtvig skriver i prosabeskrivelsen, at den, som kun har blik for det umiddelbart store, vældige og i det ydre imponerende, overser det mindeværdige ved greven, der var kendetegnet ved et godt hjertelag (Nielsen 1962, s. 16). At Grundtvig nogle steder i digtet ligefrem er tæt på at genbruge ordlyden fra "Blik på Grev Danneskiolds Liv" direkte, kan man se, når Grundtvig beskriver det karakteristiske ved dem, der ikke har blik for grevens bedrifter: "For dem er kun Bjerget og Elven, ei Søe og Slette skønne, for dem er kun Helten ei Hyrden poetisk, for dem er kun Aanden ei Hjertet Eftermæle og Mindesmærke værd" (se fasc. 176 nr. 5 i Grundtvig-arkivet; citeret i Nielsen 1962, s. 16). "Bjerget og Elven" er i strofe 6 blevet til "Fjeld og Foss".

Et gennemgående motiv i "Af Danneskjolds-Drapen" er aserne fra den nordiske mytologi, som dukker op i strofe 8, 18, 19 og 43. De græder over Balders død i et forsøg på at få ham grædt ud af dødsriget og tilbage til livet igen. Danneskiold-Samsøes bratte bortgang sidestilles her med Balders ubærlige død.

4.4 Anden del

Hvor første del koncentrerer sig om at vise det ærværdige i grevens person og virke, kommer der i anden del et selvbiografisk perspektiv ind i digtet, hvor Grundtvig ser tilbage på sin hidtidige virksomhed som digter. I strofe 21 står der, at digteren rejser sig i graven for at lade sin digteriske røst lyde. Denne grav er en hentydning til de hårde år fra 1815 til 1822, hvor Grundtvig oversatte Saxo, Snorre og Sagen om Bjovulf. Grundtvig arbejdede og levede i denne periode stort set isoleret, hvorfor han følte sig som mere død end levende (Johansen & Høirup 1948, s. 66). Samtidig lagde oversættelsesarbejderne så meget beslag på ham, at hans digteriske aktivitet trådte markant i baggrunden (Nielsen 1961, s. 69). I perioden 1823 til 1824 befandt Grundtvig sig i en gæringsperiode, hvor han fandt ny energi til sin digtning, hvilket kulminerede med digtet *Nyaars-Morgen*, som han skrev i sommeren 1824. Det er dette fornyede livtag med digtningen, som Grundtvig i strofe 20 beskriver med pennen, der igen klinger. Grunden til, at Grundtvig igen er begyndt at digte her, er

dog trist. For det, pennen kalder på, er Danneskiold-Samsøe, den savnede ven, hvorefter der følger fire verslinjer, hvis ordlyd er et ekko af første strofe af digtet "Fødselsdagen" (Nielsen 1962, s. 42). Grundtvig, der skrev disse strofer i sidste halvdel af 1824, ser tilbage på sommeren 1823, hvor han skrev "Fødselsdagen".

4.5 Tredje del

4.5.1 Skjaldens spådom

I de sidste 21 strofer er Grundtvigs tilbageskuende blik på sit eget virke som digter det dominerende element. Denne selvbiografi har et fokuspunkt, nemlig Grundtvigs rolle som Danmarks skjald (Nielsen 1962, s. 32). Skjalden var i romantisk poesi en betegnelse for digteren, der i perioder af dyb inspiration lod sig være redskab for en ånd, der befandt sig hinsides menneskets forgængelige, materielle verden. For Grundtvig var skjaldevirksomhed forbundet med evnen som seer, som profet, der i vældige og dunkle synere spåede om Danmarks fremtid. Betegnelsen 'skjald' stammer fra den nordiske oldtid, hvor skjalden var knyttet til en konge eller høvding og i fortællinger på vers forkyndte sin herres bedrifter for at sikre dennes eftermæle.

De første tre strofer af digtets tredje del bygger på en folkeviser fra Anders Sørensen Vedels *Hundredviser* fra 1591 samt en anekdote, der knytter sig til Christian 4.'s fødsel. Folkevisen hedder "Dronning Dagmar spaaes aff en Hafffrue at hun skal dø udi Barnefødsel" (Vedel 1993, s. 168-170; DgF 42B). Grundtvig gendigtede folkevisen i første bind af tidsskriftet *Danne-Virke*, hvor han gav det en ny titel, "Havfruen og Dane-Dronningen" (Grundtvig 1816). Hvor der hos Vedel er tale om dronning Dagmar, er det hos Grundtvig ikke nogen bestemt dronning. En havfrue spår dronningen, at hun skal føde tre sønner og at den sidste fødsel vil koste hende livet. Denne tredje kongesøn beskrives som særlig vis (Vedel 1993, s. 169; Grundtvig 1816, s. 211). I *Danne-Virke* supplerer Grundtvig folkevisen med en fortolkning på rim (Grundtvig 1816, s. 214-218). Af denne kan man se, at det, som har fanget Grundtvigs opmærksomhed, er havfruens spådom om den vise kongesøn (Grundtvig 1816, s. 218; se i øvrigt Nielsen 1962, s. 41). Ifølge Nielsen er det denne vise kongesøn, Grundtvig refererer til i strofe 28, når han besynger "den bedste Konge-søn" (1962, s. 41).

Strofe 27 bygger på en anekdote, der ligeledes har en havfruespådom om en kongesøn i centrum. Da Frederik 2. i efteråret 1576 opholdt sig på Kalundborg Slot, bad en bonde fra Samsø om at få foretræde for kongen (Heiberg 2006, s. 16-19). Kongen var dog midlertidigt taget til Antvorskov Slot nær Slagelse, så bonden overleverede i første omgang sin besked til rigsrådet. Bonden fortalte, at da han en dag havde set til sin mark ved stranden, blev han mødt af en havfrue, der var steget op af vandet og havde befale ham at henvende sig til Frederik 2. og fortælle ham, at dronningen endelig var gravid med en søn, som tilmed skulle blive en ypperlig arving til tronen. Rigsrådet sendte bonden til Antvorskov, hvor kongen tog vel imod bonden og lyttede til hans havfruespådom. Den 12. april 1577 fødte dronningen en dreng, der senere skulle blive kendt som Christian 4.

Disse to spådomme om en kongesøn danner grundlag for den spådom, Grundtvig i sin funktion af skjald nu selv vil fremføre om en kommende kongesøn (Nielsen 1962, s.

32). Det er dog ingenlunde en spådom, som er ny for Grundtvig. Allerede i 1815 i digtet "Høstgildet" fremfører Grundtvig en spådom om en kongesøn (sp. 1362; se i øvrigt Nielsen 1962, s. 32 og s. 46).

I strofe 30 begynder Grundtvig igen at se tilbage på sin hidtidige karriere som dansk skjald, og det gør han med et citat fra netop "Høstgildet", nærmere bestemt strofe 17 (sp. 1364 f.). Her præsenterer Grundtvig sig selv som en særlig dansk skjald, hvilket sker med belæg i det tidligere digts overordnede kongesønsspådom (Nielsen 1962, s. 32). Det kan dog siges, at Nielsens læsning af "Høstgildet" overser en anden og mere overført måde at forstå spådommen på, da det ikke var sandsynligt, at den på daværende tidspunkt 48-årige dronning Marie Sophie Frederikke skulle undfangе et barn. Dette kan man læse mere om i [indledningen](#) til "Høstgildet".

I strofe 31 kommer Grundtvig ind på det sene eddadigt *Odins Ravne-Galder*, der for Grundtvig var et fuldt ud lødigt eddadigt, men som i 1867 blev ekskluderet fra *Den Ældre Edda* (Lassen 2006, s. 551 f.). *Odins Ravne-Galder* er en meget dunkel tekst, hvor Odin sender Heimdal, Loke – og vistnok også Brage – af sted til underverdenen for at forhøre sig om fremtiden hos Idun. Idun svarer dem ved helt at miste mælet, samtidig med at hun begynder at græde. Heimdal og Loke vender tilbage til guderne med uforrettet sag, og her slutter digtet. Det er denne handlingsgang, som Grundtvig refererer til i strofe 32. Ordet "Heimdal" i strofe 32 kan dog også forstås som en hentydning til digtsamlingen af samme navn fra 1815, hvori "Høstgildet" var optrykt (Grundtvig 1815b, s. 188-195; se i øvrigt Nielsen 1962, s. 46). I strofe 22 beskrives det, hvordan Heimdal slås med Loke, hvorfor han lidt efter ligger for døden, da Loke med list har fået ram på ham. Dette er Grundtvigs egen videredigtning af *Odins Ravne-Galder*. I strofe 34 beskrives det, hvordan Heimdal nu er lagt i graven. I strofe 38 stiger digteren, skjalden, forunderligt op af sin grav, mens det nu er Danneskiold-Samsøe, der er død. Den grav, som Heimdal falder ned i for at stige op af igen, da Danneskiold-Samsøe dør, kan ses som en poetisk beskrivelse af det tidsrum, hvor Grundtvig med oversættelserne af Saxo, Snorre og Sagen om Bjovulf åndeligt følte sig som en, der var begravet levende (Johansen & Høirup 1948, s. 66). For *Heimdal* udkom i 1815, da Grundtvig lige var gået i gang med oversættelserne, og Danneskiold-Samsøe døde i 1823, da Grundtvig lige var blevet færdig med dem. Den gådeklang, der følger Heimdal, altså Grundtvig, ned i graven i strofe 34, og som egentlig er det, der holder ham i live, forstår Nielsen som spådommen om den gådefulde kongesøn (Nielsen 1962, s. 41).

4.5.2 Kongesønnen

Ifølge Nielsen træder skjalden direkte frem i strofe 36 med sin spådom. Nielsen tolker strofen som en bekræftelse fra Grundtvigs side af hans håb om en sikring af Danmarks fremtid, idet gyldenløven, der stiger op i "Dane-Skjold", kan ses som en kongesøn, der træder frem med en tydelig afstammingsmæssig forbindelse til fortidens danske konger (Nielsen 1962, s. 47). Gyldenløve var et efternavn, der blev brugt til børn af danske konger, som var født udenfor ægteskabet. Derudover var det en gyldenløve, Christian Gyldenløve, der var det første skud på adelsslægten Danneskiold-Samsøes stamtræ. Hermed kommer Grundtvig ind på Danneskiold-

Samsøes kongelige afstamning og bruger den som en del af sin profeti. Det er dog uklart i Nielsens udlægning, hvad "Dane-Skjold" mere konkret refererer til.

I Nielsens læsning er kongesønnen at forstå som Grundtvigs drøm om en reel kongesøn, der vil frelse Danmark (1962, s. 32). Kongesønnen forstår Nielsen ligeledes som havfruens søn (Nielsen 1962, s. 26). Havfruesønnen er et centralt symbol i Grundtvigs digtning og bliver af Helge Toldberg forstået "som en åbenbaring i tiden af noget evigt" (Toldberg 1950, s. 194). Han er ligeledes en person, som kan dukke op i enhver generation, og hvis formål er Danmarks frelse (1950, s. 194-199).

Allerede i 1819 gjorde Grundtvig brug af det poetiske billede med en gyldenløve, der stiger op i "Dane-Skjold". Mod slutningen af januar 1819 sendte Grundtvig et eksemplar af første del af sin oversættelse af Snorres *Heimskringla* til Danneskiold-Samsøe (Nielsen 1961, s. 52 f.). Heri skrev Grundtvig et digt til greven, hvor billedet dukker op i tredje strofe.

4.5.3 Norge

Billedsproget i strofe 36 kan dog også forstås på en anden måde. Frederik 6. afstod i 1814 Norge til Sverige, men først i september 1819 blev den gyldne løve, som hidtil havde markeret, at Norge var en del af det danske rige, taget ud af Danmarks rigsvåben efter længerevarende diplomatisk pres fra Sverige (Bartholdy 2004, s. 197 f.). Når skjalden Grundtvig i 1824 skrev, at han så en "Gyldenløve / Stige op i Dane-Skjold", kan det ses som en forhåbning fra Grundtvigs side om, at Norge og Danmark igen i fremtiden vil blive forenet.

Fra strofe 38 og fremefter spiller Norge en større rolle i digtet. "den Norske Kongebog" er en henvisning til Snorres *Heimskringla* fra ca. 1230, der består af sagaer om de norske konger fra mytisk tid til 1177, og som Grundtvig sendte sidste oversættelsesdel af til Danneskjold-Samsøes enke lige efter grevens død i 1823. I det eksemplar skrev Grundtvig et mindedig over Danneskiold-Samsøe, kaldet "Bauta-Stenen", hvilket Grundtvig i "Af Danneskjolds-Drapen" gengiver i sin helhed fra strofe 39 til 42.

Fra strofe 44-46 besynger Grundtvig en bøg, som han i strofe 47 bestemmer nærmere, nemlig Samsøbøgen. På grevindens 19-års fødselsdag i 1795 skar Danneskiold-Samsøe hendes initialer i en samsøsk bøg, som i de efterfølgende år kom til at stå som et symbol på greveparrets kærlighed (Nielsen 1962, s. 14). På grevindens 42 års fødselsdag forærede Danneskiold-Samsøe hende et maleri af Samsøbøgen (Nielsen 1961, s. 47 f.).

5 Skandinavisme

Fra slutningen af 1820'erne opstod der blandt danske og svenske studerende, akademikere og forfattere en interesse for at mødes og dermed knytte tættere bånd både personligt og kulturelt (Becker-Christensen 1981, s. 34 f.). Dyrkelsen af en nordisk ånd på tværs af de skandinaviske landegrænser tog dog for alvor først fart i løbet af 1830'erne, hvor især tidsskriftet *Brage og Idun*, der udkom fra 1839 til 1842,

var en udgivelse, i hvis optik Danmark, Norge og Sverige blev opfattet som ét sammenhængende kulturområde (Becker-Christensen 1981, s. 41). Sideløbende med den kulturelle skandinavisme voksede en anden skandinavisme frem, der havde et mere politisk sigte, nemlig oprettelsen af en fælles skandinavisk stat (Becker-Christensen 1981, s. 45-47).

Scandinavisk Nytaarsgave for Aaret 1828, som “Af Danneskjolds-Drapen” blev trykt i, er et tidligt eksempel på den kulturelle skandinavisme. Bag udgivelsen stod den 25-årige Jacob Behrend, der i sin “Forerindring” til nytårsgaven skriver, at det egentlig var Johan Ludvig Heiberg, der rådede ham til at gøre udgivelsen fællesnordisk i sit sigte, for så ville udgivelsen ikke bare få et større afsætningsområde, den ville også blive mere interessant og nyttig (Behrend 1828, s. VII f.). Udgaven kom til at indeholde bidrag fra både Danmark, Norge og Sverige.

6 Anvendt litteratur

6.1 Trykt

- Bartholdy, Nils G. (2004) “Forandringen i det danske kongevåben 1819” i *Norgesbilleder. Dansk-norske forbindelser 1700-1905*, s. 186-199. København.
- Becker-Christensen, Henrik (1981) *Skandinaviske drømme og politiske realiteter*. Århus.
- Behrend, Jacob udg. (1828) *Scandinavisk Nytaarsgave for Aaret 1828*. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1812) *Kort Begreb af Verdens Krønike i Sammenhæng*. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1815a) “Høstgildet” i *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn*, nr. 86, 28. oktober, sp. 1361-1366. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1815b) *Heimdall. Dansk Nyaars-Gave for 1816*. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1816) “Havfruen og Dane-Dronningen” i *Danne-Virke*, bind 1, s. 209-218. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1824) “Sigerstæd. (Af Axels-Drape.)” i *Nyeste Skilderie af Kjøbenhavn*, nr. 89, 6. november, sp. 1409-1416. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1824) *Nyaars-Morgen. Et Rim*. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1838) *Nordiske Smaadigte*. Christiania.
- Grundtvig, N.F.S. (1883) “Danneskjold-Drape” i *N.F.S. Grundtvigs Poetiske Skrifter*, bind 5, udg. Svend Grundtvig, s. 318-357. København.
- Grundtvig, N.F.S. & Ingemann, B.S. (1882) *Grundtvig og Ingemann*.

Brevvexling 1821-1859, udg. Svend Grundtvig. København.

- Heiberg, Steffen (2006) *Christian 4. - en europæisk statsmand*, 2. udg. [1988]. København.
- Johansen, Steen & Henning Høirup red. (1948) *Grundtvigs Erindringer og Erindringer om Grundtvig*. København.
- Lassen, Annette (2006) “Hrafnagaldur Óðins / Forspjallsljóð — Et antikvarisk digt?” i *The Fantastic in Old Norse/Icelandic Literature*, udg. John McKinnell, David Ashurst & Donata Kick, s. 551-560. Durham.
- Lundgreen-Nielsen, Flemming (1980a) *Det handlende ord. N.F.S. Grundtvigs digtning, litteraturkritik og poetik 1798-1819*. København.
- Lundgreen-Nielsen, Flemming (1980b) “Rød og hvid i Billedsalen’. Grundtvigs døds- og mindedigte” i *Grundtvig-Studier*, s. 23-60. København.
- Nielsen, Jens A. (1961-1962) “Grundtvig og Gisselfeld. Hans forhold til sin velynder grev C.C.S. Danneskiold-Samsøe I-II” i *Grundtvig-Studier* 1961, s. 7-78 og 1962, s. 7-52. København.
- Rasmussen, O.F.C. (1868) *Optegnelser om Gisselfeld*. Næstved.
- Snorri Sturluson (2012) *Edda*, overs. Kim Lembek & Rolf Stavnem. København.
- Toldberg, Helge (1950) *Grundtvigs Symbolverden*. København.
- Thiset, A. & P.L. Wittrup (1904) *Nyt dansk Adelslexikon. Fortegnelse over dansk adel i fortid og nutid*. København.
- Vedel, Anders Sørensen (1993) “Dronning Dagmar spaaes aff en Hafffrue at hun skal dø udi Barnefødsel” i *Hundredvisebog*, udg. Karen Thuesen, s. 168-170. København.

6.2 Utrykt

- Grundtvig, N.F.S. “Blik paa Grev Danneskiolds Liv” ms. i Det Kongelige Bibliotek, København, Grundtvig-Arkivet, [fasc. 176](#).
- Grundtvig, N.F.S. “Gissel-Feld eller Grev Danneskiolds Efter-Mæle paa Rim af Nik. Fred. Sev. Grundtvig. Præst” ms. i Det Kongelige Bibliotek, København, Grundtvig-Arkivet, [fasc. 388 nr. 94](#).